

När skammens tystnad bryts

En enda bild har på några dagar förändrat samtalet i Europa. Fotot av ett drunknat barns döda kropp, taget på Bodrums strand i sydvästra Turkiet. Treåriga Alans utsläckta liv har blivit berättelsen som inte kan ignoreras. Genom hans död har flyktingkrisen fått dimensioner som saknats i många sammanhang. Det handlar om medmänniskor, inte om volymer. Det handlar om hjälp både här och där, inte antingen där eller här. Effektiva beslut och åtgärder, som säkra vägar till asylprövning, dröjer alldeles för länge. Att så många människor har drunknat i Medelhavet, kvävts i lastutrymmen och farit illa på andra sätt handlar mer om bristande vilja än om brist på möjligheter. Att det har blivit så är en skam som vi européer måste bära. Vi har del i världens bortvändhet från livets Gud. (Citat ur ärkebiskop Antje Jackeléns predikan vid biskopsvigningen i Uppsala 6 september).

Ärkebiskop Antje Jackeléns predikan vid biskopsvigningsmässan den 6 september träffade rakt in i vår tids Europa, skammens Europa. EU-medel har sedan mer än ett årtionde gått till "skammens stängsel" eller "skammens murar" som de kallas, sex meter höga gränshinder som skiljer de spanska nordafrikanska enklaverna Ceuta och Mellilla från Marocko.

De är försedda med Natos särskilda "rakblads-taggråd" som trasar sönder kroppar och är resta i flera led, kantade av vaktorn. Automatkarbinbeväpning spansk militär håller stenkoll på den europeiska gräns där människor 2005 för första gången sköts ihjäl sedan Berlinmurens fall. På den marockanska sidan samlades flyktingar upp och skickades ut i öknen för att gå under, bara en snabb insats från frivilligorganisationer räddade dem. Men otaliga andra har dött – och dör – i sanden, i havet, vid stängslet.

2012 stod ett motsvarande stängsel klart på den grekiska landgränsen mot Turkiet. Då återstår för flyktingar bara den förrådiska floden Evros – och havet, som för Alan Kurdis familj från Kobane i Syrien. "Mitt Europa bygger inte murar", sa statsminister Löfven vid demonstrationen *Re-*

»Underskatta aldrig de goda krafterna«

fugees Welcome, också den 6 september. Problemet är att det har Europa gjort länge nu, byggt murar, både fysiska och administrativa. Ungern är inte först med drakoniska åtgärder för att hålla flyktingar borta.

I årtal har humanitära organisationer och kyrkor försökt skapa medvetenhet och få till en förändring. Så, nu i början av hösten tycks något ha hänt, i alla fall i delar av Europa. Skammens tystnad tycks vara bruten. Kanske är det just bilden av den treåriga pojken som lyckats tränga igenom apatin. Kanske är det också bilderna av flyktingar som desperat försöker ta sig ombord på tåg eller som är på vandring längs motorvägar mitt i Europa, bilder som känns mer som 1945 än 2015.

Hur som helst gäller det att ta vara på momentumet. "Underskatta aldrig de goda krafterna som finns i samhället", som Samaa Sarsour, tredje generationens flykting, påminde om vid demonstrationen *Refugees Welcome* den 6 september.

Kampen för flyktingars – människors – värde, värdighet och rättigheter är inte över, långt därifrån. Det är inte säkert att den extremnationalistiska opinionen kommer att bli svagare och den politiska ängsligheten ska inte underskattas, varken i Sverige eller ute i Europa. Men den kan inte tillåtas sätta agendan. Flyktingkrisen handlar om människor som alla har namn, som Alan Kurdi. Medmänniskor.

Nu gäller det. Den skam vi bär på manar till ansvar, till en verklig förändring. Europa måste kunna bättre än så här. Om inte nu, när?

PETER LÖÖV ROOS

